

گزارش پژوهشی

سال چهارم شماره ۳۵ اردیبهشت ۱۳۹۰

دبیر تحریریه: دکتر نوروز هاشم زهی
مدیر اجرایی: حسین قلجی

صاحب امتیاز: سازمان بازرسی کل کشور
مدیر مسئول: حسن صفرخانی

راهکارهای حقوقی
مبارزه با فساد اداری در

ترکیه

دیلک ممیش اوقلو و عایشه دورگان
ترجمه: محمد جواد حق شناس

فهرست مطالب

۳	پیشگفتار
۴	مقدمه
۵	۱- تعریف و طبقه بندی فساد
۶	۲- دلایل فساد
۶	۱-۲ فقدان شفافیت
۶	۲-۲ نبود پاسخگویی
۷	۳-۲ ضعف حسابداری
۷	۳- راهکارهای مبارزه با فساد در نظام اداری ترکیه
۸	۱-۳ قانون آمبودزمان
۸	۲-۳ قانون حق دسترسی به اطلاعات
۹	۳-۳ قانون تاسیس انجمن اخلاقی برای کارکنان دولت
۱۰	نتیجه گیری
۱۱	فهرست منابع

مطالب مندرج در این گزارش پژوهشی نشانگر دیدگاه نویسندگان آن بوده و لزوماً نمایانگر دیدگاه سازمان بازرسی کل کشور نمی باشد.
 کلیه حقوق مربوط به سند حاضر متعلق به سازمان بازرسی کل کشور بوده و هرگونه انتشار مطالب آن بدون کسب اجازه از این سازمان، غیر مجاز می باشد.

فساد و در راس آن، فساد اداری از مشکلات اصلی جوامع مختلف به ویژه کشورهای در حال توسعه است و دولت‌ها جهت پیشگیری و مبارزه با آن سیاست‌های مختلفی را تصویب و اجرا می‌نمایند. این مسئله عامل بسیاری از نابسامانی‌ها و مشکلاتی چون نابرابری، فقر، اتلاف منابع، کاهش اعتماد به قانون و نهادهای مختلف حکومتی محسوب می‌شود. کاهش اعتماد به نظام اداری با کند نمودن روند سرمایه‌گذاری باعث کاهش درآمدها و رفاه اجتماعی نیز می‌گردد و به دنبال خود بحرانهای اقتصادی و اجتماعی و محرومیت مردم را به همراه دارد و در صورت تداوم و گسترش می‌تواند مشروعیت نظام سیاسی را با چالش جدی مواجه سازد. در واقع بوروکراسی که با هدف ارائه خدمات دولتی به شهروندان و رفع نیازهای آنها به وجود آمد، در گذر زمان به مانعی در برابر حقوق شهروندان در بسیاری از کشورها تبدیل شده است. به این دلیل دولتها در گوشه و کنار جهان سعی می‌کنند با اتخاذ سیاستهای مناسب ضمن پیشگیری به مقابله با این مشکل بپردازند. دولت ترکیه با توجه به هدف بلندمدت این کشور در جهت الحاق به اتحادیه اروپا، گام‌های قابل توجهی در مبارزه با فساد اداری برداشته است. در این کشور به علت وجود موانع و مشکلاتی در امر پاسخگویی دولتی و شفافیت، عدم استفاده از قواعد اخلاق حرفه‌ای، نارسایی نظام مدیریتی و ناکارآمدی نظام نظارتی، فساد به مسئله‌ای شایع در بخش دولتی تبدیل شده است. به این دلیل مقابله با فساد از برنامه‌های دولت‌های مختلف این کشور است که در امر پیشگیری و مقابله با فساد به اصلاح قوانین و مقررات و پرنمودن ختلاهای قانونی اقدام نموده‌اند. برخی قوانین تصویب شده علیه فساد در ترکیه در چند سال اخیر شامل این موارد است: قانون مبارزه با پولشویی، قانون پیشگیری از تقلب، قانون تدارکات و قراردادهای دولتی، قانون دارایی و مدیریت دولتی، قانون مبارزه با رشوه و خیانت در امانت.

گزارش نهادهای بین‌المللی و سازمان‌های غیردولتی در مورد فساد در ترکیه حاکی از این است که در چند سال اخیر این کشور توانسته اقدامات مناسبی را در مقابله با فساد اداری انجام داده و وضعیت فساد اداری را تا حد خوبی بهبود بخشید. در جهت معرفی این اقدامات، در مقاله حاضر که توسط دو نویسنده ترک تبار به رشته تحریر درآمده علاوه بر تعریف فساد و دلایل آن به فساد در نظام اداری ترکیه و اقدامات انجام شده در جهت کاهش آن پرداخته شده و در این زمینه سه قانون مهم یعنی قانون آمبودمان، حق دسترسی به اطلاعات و تأسیس انجمن اخلاقی برای کارمندان دولت اشاره شده است.

مرکز پژوهش و برنامه‌ریزی سازمان بازرسی کل کشور با هدف معرفی تجارب سایر کشورها در مبارزه با فساد اداری به ترجمه این مقاله مبادرت نموده است. امید است که ترجمه مقاله حاضر بتواند زمینه‌آشنایی بیشتر صاحب‌نظران و مسعولین مبارزه با فساد اداری در کشورمان را با اقدامات سایر دولت‌ها فراهم نماید.

حسن صفرخانی

رئیس مرکز پژوهش و برنامه‌ریزی

فساد قدمتی برابر با تاریخ دولت دارد. با این وجود، نخستین مباحث تفویض دربارۀ فساد به بعد از دهه ۱۹۶۰ میلادی باز می‌گردد و تلاش برای کاهش آن در دهه ۱۹۹۰ افزایش یافت. فساد را می‌توان سوء استفاده از منصب دولتی برای سود یا منفعت شخصی تعریف نمود. با این حال، فساد تنها منحصر به بخش دولتی نمی‌شود بلکه به عنوان یکی از مهمترین معضلات بخش خصوصی به خصوص در زمینه قراردادهای و فرآیندهای مربوط به اخذ آنها (مناقصه‌ها و مزایده‌ها) محسوب می‌شود.

فساد مشکلی است که نه تنها گریبانگیر کشورهای در حال توسعه است بلکه در کشورهای توسعه یافته نیز وجود دارد؛ با این حال میزان شیوع آن در کشورهای در حال توسعه بسیار وسیع‌تر است. یکی از عوامل اصلی شیوع این پدیده آن است که دولتهای جهان سوم سعی می‌کنند نیازهای اقتصادی و اجتماعی مردم را با استفاده از منابع دولتی برطرف سازند، ولی ناکافی بودن منابع، مانع از تأمین تمامی تقاضاها شده و باعث فساد در عرضه خدمات می‌گردد. علاوه بر این، فساد منبع بسیاری از مشکلات دیگر همچون نابرابری، فقر، اتلاف منابع، کاهش اعتماد به نهادهای دموکراتیک و حاکمیت قانون است. ضمن آنکه به دلیل فقدان اعتماد به دولت فاسد، احتمال کند شدن روند سرمایه‌گذاری و کاهش درآمدها و رفاه اجتماعی نیز وجود دارد. به طور خلاصه می‌توان گفت فساد در کشورهای در حال توسعه بحران‌های اقتصادی و اجتماعی و محرومیت مردم را به همراه می‌آورد. تغییراتی که اخیراً در زمینه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، مدیریتی و فنی صورت گرفته منجر به افزایش توجه به موضوع فساد در سطح بین‌المللی شده است. برخی سازمانهای بین‌المللی همچون گروه دولت‌های مقابله‌کننده با فساد (Greco)، دفتر اروپایی مبارزه با تقلب (OLAF) و شفافیت بین‌المللی (TI) به عنوان نهادهای مقابله‌کننده و پیشگیری‌کننده از فساد، جهت مدیریت بهتر اقدامات خود، راهبردها و طرح‌های عملیاتی را تنظیم نموده‌اند. این دسته از سازمانهای بین‌المللی تلاش دارند از طریق توافق‌نامه‌ها، اعلامیه‌ها و انتشار طرح‌های راهبردی و تاسیس سازمانها با فساد برخورد نمایند. در کشور ترکیه به علت نقص در نظام پاسخگویی دولتی، باز نبودن نظام اداری و عدم شفافیت، عدم استفاده از قواعد اخلاق حرفه‌ای، نارسایی نظام مدیریتی و ناکارآمدی نظام نظارتی، فساد به مسئله‌ای شایع در بخش دولتی تبدیل شده است. از این رو دولتهای مختلف طرح‌های عملیاتی فوری برای مقابله با فساد تهیه کرده و قوانینی علیه فساد به تصویب رسانده‌اند.

این مقاله در بخش نخست به مفهوم فساد و انواع و دلایل بروز آن می‌پردازد. و در ادامه شفافیت، پاسخ‌گویی، حساسی و اصول نظارت به بحث گذاشته می‌شود. در بخش آخر نیز اصلاحات نظام اداری در ترکیه با هدف مبارزه با فساد یا کاهش آن و افزایش شفافیت در این نظام بررسی و تحلیل خواهد شد. در این زمینه قانون آمبودزمان، قانون حق دسترسی به اطلاعات و قانون تاسیس انجمن اخلاقی برای کارکنان دولت مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

تفکیک انسان ها به حکومت کنندگان و حکومت شوندگان باعث شده فساد، معنای مشترکی بین مردم پیدا کند. از آنجا که فساد مفهومی گسترده است تعاریف مختلفی می توان از آن ارائه نمود اما در حالت کلی، می توان آن را همانند بانک جهانی سوء استفاده از نفوذ دولتی برای سود یا نفع شخصی تعریف کرد. تعریف دیگر آن است که مقامات دولتی اعمالی را انجام دهند که مجاز به انجام آن نیستند یا با اهداف مالی یا خصوصی کارهایی را که مسئول انجام آن هستند، تسریع نمایند (Çulpan, ۱۹۹۰: ۳۴).

علاوه بر این تعاریف، بی لی فساد را به صورت زیر تعریف می کند: «فساد که ارتباط بسیار نزدیکی مخصوصاً با رشوه دارد اصطلاحی است که اشاره به سوء استفاده از قدرت جهت کسب منافع شخصی دارد». در اینجا نفع شخصی صرفاً به معنای پول نیست؛ در نتیجه سوء استفاده از قدرت با هدف سود شخصی هرکجا اتفاق بیفتد، فساد تلقی می شود (Bayley, ۱۹۸۹: ۹۳۶). ضمناً سه فاکتور مشترک در همه تعاریف فساد برجسته است: وجود يك شخص صاحب اقتدار یا مقام دولتی، سوء استفاده از قدرت و کسب منفعت خارج از وظایف. با نگاه دقیق به مفاسد امروزی مشاهده می شود که سوء استفاده از قدرت در حال حاضر به اندازه گذشته دارای اهمیت نیست و در عوض، انحراف از قوانین، مقرراتی که به نفع مقامات دارای قدرت اجرایی، تقنینی و قضایی هستند و بسیاری از موضوعات دیگر ظهور پیدا کرده اند که این مسئله نشان می دهد که فساد خطرناک تر شده است (DDK, ۱۹۹۶: ۲). فساد اشکال مختلفی دارد، برخی از آنها جرایمی هستند که مستلزم مجازات می باشند اما بقیه چنین نیستند. از این منظر، فساد را می توان به انواع زیر دسته بندی کرد: (TEPAV, ۲۰۰۶: ۶۱)

الف: فعالیت های مجرمانه که مجازات تنبیهی مستقیم برای آنها در نظر گرفته شده است.

ب: فعالیت های فسادآور که مجازات تنبیهی غیرمستقیم به همراه داشته و یا جرم محسوب نمی شوند.

هرچند تفکیک قطعی از فساد نمی توان ارائه نمود اما در مطالعات انجام شده فساد بیشتر به اجرایی، سیاسی و اقتصادی تقسیم شده است. سوء استفاده مقامات دولتی از اختیارات شان برضد قواعد و قوانین به منظور کسب نفع مادی یا معنوی، فساد اجرایی نامیده می شود. این نوع فساد، هنگام اجرای قوانین و سیاستها توسط بوروکراتهای دولتی ظاهر می شود (Berkman, ۱۹۹۲: ۱۵۰۹). فساد اجرایی بیشتر در کشورهای توسعه نیافته مشاهده می شود. دلیل این امر، آن است که سازمانهای دولتی در این کشورها به اندازه کافی توسعه نیافته اند و در عوض وابستگی های خانوادگی، قومی، مذهبی و محلی، که بر فرایند مدیریت دولتی تاثیرگذارند، بسیار قوی هستند (Özsemerci, ۲۰۰۳: ۱۹). انواع فساد اجرایی که مستلزم مجازات تنبیهی مستقیم هستند را می توان به ارتشاء، اختلاس، اخاذی، کسب سود در خریدهای دولتی، پولشویی، تقلب و تبانی در مناقصات تقسیم نمود. علاوه بر این انواع دیگری از فساد اجرایی وجود دارد که به دلیل مالی نبودن، مستلزم مجازات تنبیهی نیستند مانند حمایت گرایي اداری، اعمال نفوذ.

فساد سیاسی، نوع دیگری از فساد مالی است که مجازات کیفری مستقیم ندارد. در این نوع فساد، اختیارات دولتی از طریق پیگیری منافع شخصی بر ضد مقررات قانونی در فرایند مدیریت سیاسی و یا سیاستگذاری مورد استفاده قرار می گیرد. در کشورهایی که دولت مسلط تر بوده و اقتصاد بازار قدرت کمتری دارد نسبت بازرگان فاسد دخیل در فرایند سیاسی افزایش می یابد (Aktan, ۱۹۹۷: ۱۵). رانت جویی، خرید رای، حامی پروری، رایزنی غیرقانونی و رفتارهای عوام فریبانه به عنوان نمونه های فساد سیاسی قابل ذکر است. همانطور که بیان شد، فساد سیاسی توسط مقاماتی انجام می شود که دارای اختیارات قانونی هستند لذا نامحدود بودن قدرت و اختیارات سیاسی معمولاً منبع انحطاط سیاسی قلمداد می شود که در اینجا انحطاط سیاسی، مفهومی وسیعتر از فساد سیاسی و دربرگیرنده آن است (Aktan, ۲۰۰۱: ۲).

اقتدار و قدرت دولتی علاوه بر نظام اداری و سیاسی، در زمینه اداره و مدیریت اقتصادی نیز خود را نشان می دهد. در اینجا فساد اقتصادی از قبیل فساد در فرایند خصوصی سازی، فرارهای مالیاتی، دستیابی به وام های مرده یا ارزان نیز ممکن است ایجاد شود.

عوامل متعددی باعث بروز فساد می گردند که برخی از آنها در کشورهای در حال توسعه از اهمیت بیشتری برخوردارند. وجود مشکلاتی در نظام اقتصادی و پایداری بودن سطح دموکراتیزاسیون کشورها از مهمترین عوامل بروز فساد است که نقش مهمی در این زمینه ایفا می کند. به نظر می رسد در کشورهایی که یک اقتصاد بازار نیرومند وجود دارد و نهادهای دموکراتیک به خوبی در آنجا توسعه یافته اند، سطح فساد کمتر است (Aktan, ۱۹۹۷: ۱۷). به طور کلی رابطه نادرست بین فرهنگ سیاسی و فرهنگ اجتماعی، نوع ساخت حکومت و ساختار بوروکراتیک، تغییرات سریع، نوسازی توسعه نیافتگی، سوء مدیریت، ساختار و فرهنگ بسته حکومتی، فقدان پاسخگویی، میزان منابع تحت کنترل دولت، فقدان استقلال قضایی، تفکیک نامناسب قوا و عدم وجود رقابت کامل عوامل اصلی عمیق شدن فساد هستند (Quinn, ۲۰۰۴; Eryilmaz, ۲۰۰۴: ۱۵۶).

برخی عوامل اقتصادی نیز برای فساد در کشور ترکیه وجود دارد (Tanzi, ۲۰۰۱: ۱۰-۷) که شامل افزایش تورم، نابرابری در توزیع درآمد، اقتصاد پنهان، نحوه پیاده سازی مالیات، هزینه های دولتی و دستمزدهای پایین مقامات دولتی است. این عوامل افراد را به راههای غیرقانونی می کشاند و قدرت خریدشان را کاهش می دهد (Tosun, ۲۰۰۳: ۱۲۵). فساد نه تنها ابعاد اقتصادی بلکه ابعاد اجتماعی، اخلاقی و فرهنگی نیز دارد (Yıldız Tokatlioğlu, ۲۰۰۳). سطح پایین آموزش، فرهنگ ناقص دموکراتیک (Kongar, ۲۰۰۵)، سازمانهای غیردولتی ناکارآمد، عدم وجود آگاهی عمومی، ساختار فرهنگی سنتی و ایده کسب سود از فرصت ها که بین مردم شایع است برخی از عوامل اجتماعی موجب فساد هستند.

هرچند دلایل مختلفی برای فساد وجود دارد اما در این مطالعه بیشتر نوع اداری فساد و دلایل آن را مورد توجه قرار می دهیم و تدابیر اتخاذ شده در مقابل آن را مورد بررسی قرار می دهیم. فساد اداری اغلب از ساختار بوروکراتیک نظام اداری، سطح پایین اصول اخلاقی و ارزش ها در فرهنگ اداری، فقدان بی طرفی، عدم وضوح و شایسته سالاری، اطاعت نکردن از قوانین، فقدان شفافیت و پاسخگویی و نبود حسابرسی دولتی ناشی می شود. در این بین شفافیت، پاسخگویی و اصول حسابرسی در مبارزه با فساد و پیشگیری از آن نقش بیشتری دارد. به این دلیل در اینجا به طور جداگانه به آنها می پردازیم.

۱-۲. فقدان شفافیت

یکی از مهم ترین سازوکارهای پاسخگو نمودن دولت، شفافیت است. شفافیت به معنای معرفی اهداف، سیاستهایی که جهت دستیابی به آن اهداف به کار گرفته می شود و امکان مشاهده نتایج این سیاستها به صورت مرتب، روشن، منطقی و قابل اعتماد است (ISO, ۲۰۰۱: ۱۱). این موضوع به طور مشخص به رویه ها و اقدامات محرمانه دولتی و تکالیف و تصمیمات مربوط به سرمایه گذاری و اطلاعاتی که در این زمینه از سوی نظام اداری ارائه می شود مربوط است و فساد اغلب تحت این شرایط مبهم و سری اتفاق می افتد (Akcay, ۲۰۰۲: ۲۰۵-۲۰۸). در چنین مواردی با کاهش استفاده مناسب از منابع دولتی و بهره وری، اعتماد به حکومت نیز کاهش پیدا می کند. در نتیجه، نظام اداری و اجرایی غیرشفاف می تواند راه را برای فساد هموار سازد.

۲-۲. نبود پاسخگویی

پاسخ گویی به این معناست که هر فرد مسئول در نظام اداری نسبت به توضیح اقداماتش به مقامات ارشد اجرایی، تقنینی یا قضایی متعهد باشد و در اینجا فرض بر آن است که وی به وظایف خود عمل می کند و اینکه هیچ مقامی از بررسی و حسابرسی مستثنا نیست (TEPAV, ۲۰۰۶: ۵۵). گزارشهای اصلی حسابرسی شامل طرح ها، بودجه ها، جداول مالی و گزارش های سالانه ای است که بایستی در معرض دید عموم قرار گیرد.

پاسخ گویی مهمترین وظیفه در نظام اداری بوده و مسئولیت اصلی هر فرد یا واحد سازمانی است که عهده دار منابع دولتی می باشد. تنها از طریق پاسخگویی است که می توان پی برد چقدر از اصول حاکمیت قانون، شفافیت، بی طرفی و برابری در پیشگاه قانون وجود دارد (TÜSİAD, ۲۰۰۲). پاسخ گویی مفهومی چند بعدی و شامل ابعاد سیاسی، اداری و مالی است. پاسخ گویی سیاسی به معنای مسئولیت پذیر بودن رهبران سیاسی و جواب دادن آنها به رای دهندگان است، پاسخگویی اداری به این معناست که چه کسی در نظام اداری مسئولیت دارد و پاسخگویی مالی

به معنای توضیح این موضوع است که منابع دولتی توسط چه کسی، چگونه و برای چه کاری مورد استفاده قرار گرفته است (Guner ve Yilmaz, ۲۰۰۱: ۲). پاسخگویی یکی از مفاهیم کلیدی در پیشگیری از فساد است. تضمین شفافیت مستلزم فرایند پاسخگویی خوب است و بالعکس.

۳-۲. ضعف حسابرسی

حسابرسی بر حسب اینکه چه کسی چه کاری انجام می دهد قابل طبقه بندی به انواع مختلفی است. حسابرسی و ارزیابی فعالیت‌های يك نهاد توسط خودش، حسابرسی داخلی نامیده می شود و حسابرسی يك نهاد توسط شخص یا نهاد دیگر، حسابرسی بیرونی نام دارد. حسابرسی عالی که به دستور پارلمان انجام می‌گیرد شکل کاملاً مستقلی از حسابرسی است که در آن برنامه ریزی، اجرا و نتایج اقدامات به پارلمان منعکس می شود (DPT, ۲۰۰۲). نقش حسابرسی به منزله يك مولفه بازدارنده از فساد و حافظ سلامت ساختار اداری و استقرار شفافیت و پاسخ گویی برجسته است. به منظور انجام حسابرسی دقیق و پیشگیری از فساد لازم است حوزه اختیارات واحدهای حسابرسی به وضوح مشخص و استقلال آنها تامین شده، منابع مالی شان را به اشتراك گذاشته شود و اطلاعات کارکنان را به میزان کافی جمع آوری شوند.

نظام اداری ترکیه تحت تاثیر جهانی شدن از یکسو و نامزدی ترکیه برای الحاق به اتحادیه اروپا از سوی دیگر در تغییر و تحول بوده است؛ همسو با این تحولات، دورنمای نظام اداری و اصول حکمرانی نوین در این کشور برجسته شده و اصول نوینی چون مشارکت، شفافیت و پاسخ گویی، جهت گیری نتیجه گرا و احترام به حقوق بشر در اندیشه و ساختار نظام اداری ترکیه وارد شده است (Al, ۲۰۰۲).

نظام اداری ترکیه با رویکرد حکمرانی به سمتی جهتگیری نموده که بتواند نیازهای جدید مردم و مشکلات نظام اداری را برطرف سازد؛ چرا که زمانی که مشکل یا موضوع در انتظار حل شدن باقی بماند، فساد اتفاق می افتد. در نظام اداری ترکیه این باور به طور گسترده وجود دارد که برخی انواع فساد مثل سیاسی شدن نظام اداری، جانبداری از دوستان و خویشاوندان، حامی گرایی سیاسی و ارتشاء چه در نظام مرکزی و چه در نظام محلی امری شایع است (Aktan, ۲۰۰۱: ۵۸). انحصارات دولتی، پاسخگویی اندک، عدم وضوح و شفافیت، عدم اجرای اصول قانونی، نقض اخلاق حرفه ای و وجود يك سیستم اجرایی و حسابرسی معیوب، سطح فساد را در ترکیه افزایش می دهد (Özsemerci, ۲۰۰۳: ۴۹).

در کنار این، مطالعات نشان داده است که تلقی از فساد در ترکیه بسیار بیشتر از میزان واقعی فساد است. به نظر برخی از شهروندان، فساد در بعضی از بخش ها همچون حوزه های امنیتی و ثبت املاک بسیار گسترده است در حالی که واقعیت آن است که بخش های مذکور با این حجم از فساد مواجه نبوده اند. علاوه بر این احساسی از بی اعتمادی در بین مقامات دولتی و عمومی وجود دارد؛ شهروندان نیز به این باور ندارند که مقامات دولتی برای منافع عمومی کار می کنند و به دولت خود اعتماد ندارند. ادعا می شود که مقامات دولتی ترکیه با بحران اعتماد و اخلاق مواجه هستند. با این حال می توان گفت این وضعیت ناشی از فرهنگ اخلاقی معیوب در نظام اداری و فقدان روحیه اخلاقی در مقامات دولتی است تا فقدان ترتیبات قانونی (DPT, ۲۰۰۷: ۲۳).

در راستای مبارزه با فساد در ترکیه راه حل های قانونی متعددی دنبال شده و اقدامات مختلفی انجام شده است. دولتها مبارزه با فساد را به عنوان یکی از مشکلات اصلی دانسته و علیه آن تدابیری به کار گرفته اند. از این رو موضوع فساد را در طرح های عملیاتی خود وارد و سیاستهایی را در جهت مبارزه با آن ارائه کرده اند. در طرح عملیاتی پنجاه و هشتمین دولت ترکیه، این مسئله تحت عنوان مبارزه با فساد ارائه شده است و برخی مقررات از قبیل شفاف نمودن تامین مالی احزاب سیاسی، اعمال مجازات و اقدامات بازدارنده برای مقابله با فساد، گسترش گفتگو بین دولت، نظام اداری، رسانه ها و جامعه مدنی درباره این موضوع و بازتعریف مفهوم محرمانه در قانون تصویب شده است. این مقررات قانونی را می توان به عنوان اصلاحات نظام اداری در نظر گرفت. در این مقاله بر سه ترتیب قانونی متمرکز می شویم که معتقدیم در به رسمیت بخشیدن حکمرانی خوب و جلوگیری

از فساد در نظام اداری ترکیه کمک می‌کند. این مقررات شامل قانون آمبودزمان، قانون دسترسی به اطلاعات و قانون تاسیس هیئت اخلاقی برای کارکنان دولت است. این قوانین به کار گرفته شده اند زیرا دسترسی وسیعتر به نظام اداری، بهبود اصل شفافیت در نظام اداری از طریق کاهش اصول محرمانه بودن و رازداری و تعیین اصول و قوانینی که بایستی توسط مقامات دولتی دنبال شود را میسر می‌سازند.

۱-۳. قانون آمبودزمان

آمبودزمان نهادی است که به استقرار اصل دولت قانونگرا و حمایت از حقوق افراد کمک می‌کند. بنابراین هدف آن ایجاد يك نظام اداری شفاف، عادلانه، مسئولیت پذیر و پاسخگو است. به طور کلی این نهاد به شهروندان اجازه می‌دهد از حقوق خود در برابر نظام اداری محافظت نموده و آن را با شیوه های آسان تری دنبال نمایند. شهروندان ممکن است در اثر بی نظمی ناشی از سوء مدیریت، دچار مشکل و گرفتاری شوند و در پی آن مفاسدی چون سوء استفاده، ارتشاء، رانت جویی و سرقت افزایش یابد. آمبودزمان به منزله ابزاری مناسب برای مقابله با فساد می‌باشد که محصول سوء مدیریت است. قلمداد می‌گردد (Abdioglu, 2007; 82).

وظیفه اصلی آمبودزمان دفاع از حقوق بنیادین و آزادیهای مردم، حمایت از آنها در برابر دولت و کاهش اشتباهات ناشی از سوء مدیریت و ارائه پیشنهاداتی به منظور بهبود نظام اداری است (DPT, 2007). با این نهاد، هماهنگی در نظام اداری از طریق ایجاد اصول و استانداردهای معین برای آن حاصل می‌شود. حقوق فردی مورد حمایت قرار می‌گیرد و امکان دسترسی به مقامات میسر می‌شود (Abdioglu, 2007; 82). از سوی دیگر، آمبودزمان نقش مهمی در اجرای اصول شفافیت، پاسخگویی، عدالت، مسئولیت پذیری و سازوکارهای حسابرسی ایفا می‌کند. به موازات تحولات جهانی و تحولاتی که در ترکیه به وقوع پیوست، نیاز به اصلاح نظام اداری این کشور و ایجاد فهم اداری نوین که مشکلات ناشی از نظام اداری را به حداقل برساند ظهور پیدا کرد. لذا قانون شماره ۵۵۴۸ آمبودزمان در سال ۲۰۰۶ به منظور حل مناسب تر و سریع تر اختلافات بین نظام اداری و شهروندان تصویب شد. بر اساس این قانون، نهاد آمبودزمان به منظور بررسی، تحقیق و ارائه پیشنهاد به نظام اداری در مورد شکایات اشخاص حقیقی و حقوقی درباره عملکرد نظام اداری و نگرش ها، رفتارها و اقدامات آن با در نظر گرفتن اصل عدالت، رعایت حقوق بشر و انطباق با قانون و برابری و در چارچوب اصول بیان شده در قانون اساسی ترکیه تشکیل شد. آمبودزمان، نهادی دولتی با بودجه خصوصی تحت نظارت مجلس عالی ترکیه است و در آنکارا قرار دارد. در این نهاد که متشکل از بازرسی و هیئت مدیره است، يك بازرسی تقریباً ده حسابرسی، مدیرکل، کارشناس و دیگر کارکنان به کار اشتغال دارند. در ضمن در صورت ضرورت نیز می‌توان مناصب جدیدی تعریف کرد. هیچ مقام، بخش یا شخصی نمی‌تواند به بازرسی یا حسابرسان در مورد وظایف شان دستور داده، آنها را ارشاد کند، بخشنامه صادر کند و به آنها چیزی را اجبار نماید.

۲-۲. قانون حق دسترسی به اطلاعات

به طور کلی این قانون به معنای حق دسترسی به اطلاعات و اسنادی است که توسط روابط عمومی ادارات دولتی نگاهداری می‌شود. حق دسترسی به اطلاعات اجازه ارتباط بهتر، امن تر و آسان تر بین حاکمان و حکومت شوندگان را داده، مشاجرات بین آنها را کاهش و کارایی و بهره وری را در نظام اداری، افزایش می‌دهد (Eken, 1996; 61-63). این قانون مبتنی بر ایده به اشتراک گذاشتن اسناد و اطلاعات غیرمحرمانه بین نهادهای دولتی و عموم مردم است (TESEV, 2004; 3). حق دسترسی به اطلاعات یکی از ملزومات دموکراسی و حاکمیت قانون است و کارکردهایی همچون تضمین نظام اداری سالم تر، شفافیت و پاسخگویی دارد؛ همچنین نقش بزرگی در افزایش اعتماد عمومی به دولت ایفا کرد (Yücel, 137) و علاوه بر این وسیله مناسبی در مبارزه علیه فساد است. در واقع دسترسی وسیع تر شهروندان به اطلاعات رسمی و اسناد؛ حذف فساد را تسهیل می‌سازد (DPT, 2007; 8). در نظام اداری ترکیه قانون حق دسترسی به اطلاعات به شماره ۴۹۸۲ در تاریخ ۲۰۰۳/۱۰/۹ به منظور امکان دسترسی شهروندان به اطلاعات دولتی در راستای اصول برابری، بی طرفی و وضوح در نظام اداری به تصویب رسید. هدف از این قانون اجازه به افراد برای استفاده از حق خود جهت دسترسی به اطلاعات است که از ملزومات نظام اداری دموکراتیک و شفاف محسوب

می‌گردد. فعالیت‌های نهادهای دولتی و موسسات حرفه‌ای که به عنوان نهادهای دولتی شناخته می‌شوند مشمول این قانون می‌شود.

بر اساس این قانون، هر فردی حق دسترسی به اطلاعات را دارد. لذا خارجیان مقیم ترکیه و مجموعه شرکت‌های خارجی نیز می‌توانند از شرایط این قانون منتفع شوند. با این حال اطلاعات درخواستی بایستی مرتبط با قلمرو فعالیت‌شان باشد. سازمانها و نهادها، بجز موارد استثناء، متعهد می‌شوند که همه اطلاعات و اسناد را به متقاضیان ارائه و تدابیر اداری و تکنیکی لازم را به منظور تکمیل کافی، سریع و دقیق تقاضاها اتخاذ نمایند. اطلاعات خارج از قلمرو این قانون شامل موارد زیر است: اطلاعات مربوط به اسرار دولتی، اطلاعات مرتبط با منافع اقتصادی کشور، اسناد اطلاعاتی، اطلاعات محرمانه مربوط به زندگی شخصی و ارتباطاتی. بر اساس این قانون هیئت ارزیابی حق دسترسی به اطلاعات تشکیل گردید که وظیفه تصمیم‌گیری درباره اعطاء یا عدم اعطاء اطلاعات به متقاضیان و رسیدگی به اعتراضات در این زمینه را به عهده دارد.

۳-۲. قانون تاسیس انجمن اخلاقی برای کارکنان دولت

استقرار يك مبنای اخلاقی در دولت به منظور ایجاد نظام اداری منصفانه، شفاف، عادلانه، بی طرف، کارآمد، پاسخگو، دموکراتیک و احترام گذار به حقوق بشر و تقویت اعتماد عمومی به دولت، ضروری است (Baydar, ۲۰۰۵: ۶۹). اما ابتدا لازم است شفافیت در فعالیت دولت، تضمین شده و آنگاه اخلاق در تمامی قلمرو خدمات دولتی هنگام مبارزه با فساد اجرا شود زیرا مبنای اخلاقی قوی در نظام اداری از کارآمدترین ابزارها در مبارزه علیه فساد است. این مبنای اخلاقی رفتار غیر اخلاقی را که منجر به فساد می‌شود، کنترل نموده و سازوکارهایی برای پاسخگویی فراهم می‌کند. از سوی دیگر، باعث افزایش آگاهی مقامات دولتی و همه مردم درباره ارزشهای اخلاقی مربوط به نظام اداری می‌گردد. از این رو ارائه آموزش خاص به آن دسته از کارکنانی که در حال مبارزه با فساد هستند و نیز روشن کردن افکار عمومی درباره این موضوع، دارای اهمیت است (TÜSIAD, ۲۰۰۵: ۱۶۵-۱۶۶).

معمولاً امکان جمع‌آوری اصول رفتار اخلاقی نوین به شکلی بی طرفانه، قانونی، صادقانه، جامع شایسته، عینی، شفاف، برتر، پاسخگو حرفه‌ای، برابر، پیوسته، قابل احترام و اعتماد وجود دارد (Baykaler, ۲۰۰۶: ۳۶). به منظور تضمین شفافیت و کاهش فساد در نظام اداری ترکیه قانون شماره ۵۱۷۶ درباره هیئت اخلاقی مقامات دولتی و اصلاحیه مربوط به برخی قوانین در سال ۲۰۰۴ به عنوان ترتیبات قانونی مربوط به تعیین قواعد و اخلاق حرفه‌ای که بایستی توسط مقامات دولتی اجرا شود، تصویب گردید.

بر اساس این قانون و آیین نامه اجرایی آن، قواعد رفتار اخلاقی که در قوانین به صورت غیر منظم وجود داشته است، نظام مند شده و مکتوب گردیده است. در این قانون پیش بینی شده يك هیئت اخلاقی برای مقامات دولتی تاسیس شود تا اصول رفتار اخلاقی را تعیین و کنترل نماید؛ اصولی همچون شفافیت، بی طرفی، درستکاری، پاسخگویی و داشتن درك عمومی. این هیئت تحت مجموعه نخست وزیری تاسیس شده و مسئولیت تعریف این اصول اخلاقی و آیین نامه های مربوط به آن، انجام فعالیتهایی برای استقرار فرهنگ اخلاقی در دولت و حمایت از چنین فعالیت‌هایی را بر عهده دارد.

در قلمرو این هیئت، مرکزی با بودجه عمومی و بودجه اختصاصی، بنگاه‌های اقتصادی دولتی، شرکت‌های با سرمایه در حال گردش و بودجه اختصاصی اعضای هیئت‌های عالی وجود دارد. رئیس جمهور، اعضای مجلس عالی ترکیه، شورای وزیران، نیروهای مسلح ترکیه، اعضای دستگاه قضایی و دانشکدهها خارج از حوزه این هیئت هستند. این موضوع حوزه هیئت را محدود نموده و از آنجا که در ارتباط با حیطه اختیارات مقامات سیاسی، تعیین نمی‌کند که چه چیزی اخلاقی است و فساد در کجا شایع است از آن انتقاد می‌شود (Baydar, ۲۰۰۵: ۷۱).

آیین نامه مربوط به این قانون، اصول رفتار اخلاقی مقامات دولتی را آگاهی کارکنان دولت از معیارهای خدمات صادقانه، بی طرفانه، عدم استفاده از وظایف و اختیارات برای نفع شخصی، عدم دریافت هدایا و مزایا، عرضه اطلاعات، مشارکت، پاسخگویی مدیران و اعلام‌داری تعریف نموده است. از دیگر نوآوری مربوط به قواعد رفتار اخلاقی در ادارات دولتی ترکیه توافق بر سر اخلاق است. اخیراً مقامات دولتی موظف شده اند این توافق اخلاقی را امضاء نمایند. بر این اساس انتقال اصول اخلاقی به مقامات دولتی و آگاه نمودن آنها از این موضوع يك الزام برای شروع خدمات دولتی است؛

البته این بیشتر به يك تعهد شبیه است تا توافق و فرض بر این است که این توافق نیز در انتقال اصول رفتار اخلاقی به مقامات دولتی کافی خواهد بود.

به طور خاص از دهه ۱۹۸۰ به بعد فساد در نظام اداری ترکیه گسترش پیدا کرده است. دلایل متعدد اجتماعی، سیاسی و اقتصادی برای این امر وجود دارد؛ دلایلی که منجر به فساد می شوند در عین حال نتیجه آن نیز هستند؛ به عبارت دیگر، فساد در يك دور باطل سیر می کند. بر اساس شاخص ادراك فساد که شفافیت بین الملل اعلام می کند، ترکیه در سال ۲۰۰۳ با نمره ۳/۱ در جایگاه ۷۷، در سال ۲۰۰۴ با نمره ۲/۲ در همان رتبه، در سال ۲۰۰۵ با نمره ۳/۵ در جایگاه ۶۵ و در سال ۲۰۰۶ با نمره ۲/۸ در رتبه ۶۰ قرار دارد. سرانجام در سال ۲۰۰۷ ترکیه با نمره ۴/۱ در پله ۶۴ قرار گرفته است. در سال ۲۰۰۷ این کشور از حیث نمره پیشرفت نموده اما از نظر رتبه نزول کرده است. لذا می توان گفت از سال ۲۰۰۳ ادراك فساد به نسبت بسیار اندکی کاهش پیدا کرده است. با این حال میزان ادراك فساد هنوز جدی بوده و لازم است اقدامات احتیاطی علیه فساد اتخاذ شود.

هرچ و مرجی که در اثر فساد رخ می دهد اقتصاد، ارگانیکسم اجتماعی و دموکراسی و نظام حقوقی کشورها را بی اعتبار می سازد. علاوه بر این فساد می تواند منجر به بروز عوارضی در سیاست مالی شود زیرا هزینه های دولتی را افزایش و درآمدهای دولتی را کاهش می دهد؛ ضمن آنکه رشد اقتصادی را از طریق اتلاف منابع و عدم توازن در توزیع درآمد کاهش می دهد. از سوی دیگر مبارزه علیه فساد در کشورهایی که پاسخ گویی، شفافیت، حاکمیت قانون، آزادی بیان، استقلال نظام قضایی و کنترل کارآمد وجود دارد، آسان تر است.

ترتیبات قانونی متعددی علیه فساد در نظام اداری ترکیه تصویب شده که این قوانین به ویژه از سال ۲۰۰۰ به بعد همسو با حکمرانی خوب به اجرا درآمده است. اصولی همچون مشارکت، شفافیت، حق دسترسی به اطلاعات، پاسخگویی، کارآمدی، اثربخشی در قوانین در این دوره برجسته شده اند. از آنجا که هدف حکمرانی خوب مبارزه با فساد بوده است قوانین جدیدی نیز که شفافیت و پاسخگویی را در بر می گیرد وضع شده اند. قانون آمبودمان، قانون دسترسی به اطلاعات، قانون تاسیس انجمن اخلاقی برای کارکنان دولت، قانون تدارکات دولتی و قانون کنترل و مدیریت مالی دولتی برخی از این قوانین هستند. این نکته حائز اهمیت است که قانونگذاری به تنهایی کافی نیست و اجرای آن نیز دارای همان اهمیت است. لذا شهروندان و کارکنان دولتی بایستی درباره فساد تحت آموزش قرار گرفته و درباره آن آگاه شوند.

يك نظام قضایی مستقل، بی طرف و آگاه نقش محوری در تحقق يك حکومت عادلانه، صادق، آزاد و پاسخگو دارد و نقش بی بدیلی در مبارزه با فساد عهده دار است. علاوه بر نهادهای دولتی و شرکت های خصوصی، سازمانهای جامعه مدنی نیز می توانند به طور موثری از مطالبات مردمی برای پاسخ گویی و مسئولیت پذیری بیشتر پشتیبانی نموده و به آغاز تلاشهای ضدفساد کمک نمایند. بنابراین نهادینه کردن مشارکت جامعه مدنی يك بعد مهم از پایین به بالا به راهبردهای رسمی ضد فساد اضافه می نماید. دولت های محلی می توانند به طور فزاینده ای بر راهبردهای ضدفساد تمرکز کنند زیرا در سطح محلی است که اثرات مستقیم فساد بر روی شهروندان تأثیر می گذارد. فساد نباید تنها از بالا دنبال شود بلکه باید يك بعد مهم از پایین به بالا با هدف توجه به سطح شهری نیز به آن اضافه گردد. زمانی که اقدامات فسادانگیز پیچیده تر می گردد سازمان های مجری قانون کمتر به موارد فساد پی برده و آن را تحت تعقیب قرار می دهند. سازمان های تخصصی و مستقل مبارزه کننده با فساد می توانند مزایای وجود يك نهاد انحصاری ضد فساد را ارائه کنند. اداره آمبودزمان را تشکیل دهند تا به طور مستقل از قوه مجریه، شکایات از نظام اداری را دریافت و بررسی نماید. این نهاد این فرصت را برای افراد مهیا می کند تا تصمیماتی را که بر آنها اثر گذاشته بدون هزینه ها و تاخیرات دادرسی دادگاه ها توسط يك مجموعه مستقل و تخصصی مورد بازبینی قرار دهند (TI Source Book، ۲۰۰۰).

علاوه بر این به منظور مبارزه با انواع گوناگون فساد، بایستی زیرساخت ها فراهم شود. مجازات های بازدارنده در نظر گرفته شود و استفاده از دولت الکترونیک فراگیر گردد. برای پیشگیری از فساد در نظام اداری، باید سیاست دور از فساد نگه داشته شود. بی عدالتی بین بخش خصوصی و عمومی در پرداخت ها حذف گردد، کمیته بازبینی کارآمدتر شده و جلوی تأثیرات سیاسی گرفته

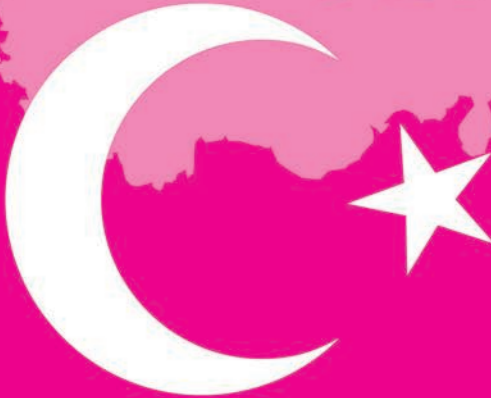
شود. ضمن آنکه جلوی حامی گرای (مثلاً خویشاوندگرایی، رفیق گرایی و حمایت گرایی) هنگام استخدام و ارتقا در خدمات دولتی باید گرفته شده. قواعد اخلاقی توسط همه افراد جامعه پذیرفته شده و انجمن اخلاقی برای کارکنان دولت تشکیل شود (DPT, ۲۰۰۷: ۳۸-۳۹).

- Abdioğlu, H., (۲۰۰۷), "Yönetişim İlkelerinin Uygulanmasında Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) Kurumu ve Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye Açısından Önemi", İstanbul Ticaret Odası Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: ۶, Sayı: ۱۱, ss. ۱۲۰-۱۲۸.
- Akçay, S., (۲۰۰۱), "Corruption, Democracy And Bureaucracy: Empirical Evidence From Developing Countries", Gazi Üniversitesi İİBF. Dergisi, C. ۳ S. ۱.
- Aktan, C.C. (۱۹۹۷), Yolsuzluklar İle Ekonomide Serbestleşme ve Demokratikleşme Arasındaki İlişki, Başak Dergisi, Mayıs-Haziran, s. ۱۷-۱۴.
- Aktan, C.C. (۲۰۰۱), Siyasal Ahlak ve Siyasal Yozlaşma, Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri, Hak-İş Yayınları, Ankara.
- Aktan, C.C., (۲۰۰۱), "Siyasal Ahlak ve Siyasal Yozlaşma", Yolsuzlukla Mücadele Stratejileri, Hak-İş Yayınları, Ankara.
- Al, H., (۲۰۰۶), Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi, Bilimadamı Yayınları, Ankara.
- Baydar, T., (۲۰۰۲), "Yönetim Etiğine Genel Bir Bakış", Türk İdare Dergisi, S. ۴۴, ss. ۷۶-۷۷.
- Baykaler, G., (۲۰۰۶), "Kamu Görevlilerine Yönelik Etik Davranış İlkeleri", Türk İdare Dergisi, S. ۴۳, ss. ۴۰-۳۵.
- Bayley D.H., (۱۹۸۸), "The Effects of Corruption in Developing Nation", in Heidenheimer ve Diğerleri, s. ۹۳-۹۳۵.
- Berkman, Ü., (۱۹۹۲), Az Gelişmiş Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet, Amme İdaresi Enstitüsü, Ankara.
- Çulpan, R., (۱۹۹۱), "Bürokratik Sistemin Yozlaşması", Amme İdaresi Dergisi, Cilt ۱۳, Sayı ۱
- Devlet Denetleme Kurumu (DDK), (۱۹۹۶), Yolsuzlukla Mücadeleye İlişkin Yardımcı Olmak Maksadıyla Alınması Gereken Tedbirlere İlişkin İnceleme Raporu, s. ۲
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), (۱۸), (۲۰۰۲), Beşyillik Kalkınma Planı Kamu Maliye Yönetiminin Yeniden Yapılandırılmasını Ve Mali Saydamlık Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), (۲۰۰۷), Dokuzuncu Kalkınma Planı (۲۰۰۳-۲۰۰۷) Yönetimi İyileştirme Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Eken, M., (۱۹۹۶), "Bilgi Edinme Hakkı", İnsan Hakların Yılı, Dr. Muzaffer Sencer'e Armağan, C. - ۱۷ ۱۸, ss. ۷۵-۶۱.
- Güner, A., ve S., Yılmaz, (۲۰۰۱), Türkiye'de Yönetimler Arası Mali Transfer Sisteminin Sorunları, İstanbul Sanayi Odası (İSO), Ekonomik İstikrar İçin Şeffaf Devlet Kayıt Dışı Ekonomi, Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Şubesi, İstanbul.
- Kongar, E., (۲۰۰۲), "Kamuda Rüşvetin Toplumsal Nedenleri", Yolsuzluk ile Savaşım Stratejileri Uluslararası Sempozyumu, ۱۹ Eylül Pazartesi, İstanbul, www.kongar.org/makaleler/ mak_kam.php, ۲۰۰۲/۲/۱۸.
- Mauro, P., (۱۹۹۸), "Corruption and the Composition of Government Expenditure", Journal of Public Economics, p. ۷۹-۶۹.
- Özsemerci, K., (۲۰۰۲), Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluklar, Nedenleri, Zararları ve Çözüm Önerileri, Sayıştay Araştırma ve İnceleme Yayınları, Ankara.
- Özsemerci, K., (۲۰۰۲), "Yolsuzluk ve Sahteciliğin Önlenmesi ve Ortaya Çıkarılması", Sayıştay Dergisi, Sayı ۴۹.
- QUINN, John James (۲۰۰۴), The Effects of Majority State Ownership of Industry or Mining on Corruption: A Cross-Regional Comparison, March ۲۰۰۴, Oxford, UK. <http://www.csae.ox.ac.uk/conferences/۲۰۰۴/GPRaHDiA/papers/jm-Quinn>
- Tanzi, V., (۲۰۰۱), "Dünya Çapında Yolsuzluk, Nedenleri, Sonuçları, Boyutları, Çözüm Yolları", Çev. Gamze Kösekahya, (<http://www.maliye.gov.tr/ab/trbuton/vito.htm>). Erişim Tarihi: ۲۳/۱۲/۲۰۰۷
- Tosun, M.U., (۲۰۰۲), Yolsuzluğun Nedenleri Üzerine Ampirik Bir Çalışma, Akdeniz İİBF. Dergisi (2), p. ۱۴۶-۱۳۵
- TEPAV, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, (۲۰۰۶), Yolsuzlukla Mücadele Kitapları ۱, Matsa Basımevi, Ankara
- TESEV, (۲۰۰۴), Bilgi Edinme Hakkı Değerlendirme Raporu, TESEV Yayınları, Transparency International: http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi
- Transparency International Source Book, ۲۰۰۰, http://www.transparency.org/publications/sourcebook/content_overview
- TÜSİAD, (۲۰۰۲), Kamu Reformu Araştırması, TÜSİAD Yayınları, İstanbul. www.worldbank.org/wbiwp/decentralization/ecalib/yonetimler.pdf
- TÜSİAD, (۲۰۰۲), Devlette Etiketlenen Etik Devlete, Kamu Yönetiminde Etik, Yasal Altyapı, Saydamlık ve ayrıcalıklar Tespit ve Öneriler, Cilt ۲, TÜSİAD Yayınları.
- Yıldız Tokathoğlu, M., (۲۰۰۲), "Ekonomik Boyutuyla Yolsuzluk Olgusu Ve Yolsuzlukla Mücadele", İş-Güç Dergisi, Cilt : ۳, Sayı: ۲, www.isgucdergi.org/index.php?p=arc_view&ex=۱۷&inc=arc&cilt=۳&sayi=۲&year=۲۰۰۲
- Yılmazcan, D., "Türkiye'de Mali Saydamlık", http://www.saydamlık.org/kibris_dilek.html
- Yücel, E., (۲۰۰۲), "Türkiye'de Bilgi Edinme Hakkı ve Uygulaması", Türk İdare Dergisi, S. ۴۴, ss. ۱۵۹-۱۲۷.
- The Law on the Right to Information (۱۹۱۲-۲ dated and ۴۸۷ numbered)
- The Law on the Foundation of Ethical Board for Public Servants (۲۰۰۲-۲ dated and ۵۱۷ numbered)
- The Ombudsman Law (۲۸۸۲-۲ dated and ۵۴۸ numbered)

RESEARCH PAPER

Islamic Republic of Iran
Judiciary Branch
General Inspector Organization

GIO's Scientific-Analytical Weekly
PUBLIC ADMINISTRATION
REFORMS AND CORRUPTION IN
TURKEY

Dilek MEMİŞOĞLU ,
Ayşe DURGUN
Süleyman Demirel University, TURKEY

Translated by: Mohammad Javad Haghshenas